

УДК 338.46:378.1

JEL Classification: R11, R58, I23, I28

*Сотула О.В.,
канд. екон. наук, доц., доц. кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ У СТИМУЛЮВАННІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Протягом декількох останніх десятиліть центральне місце в питаннях освітньої політики утримує оцінка вкладу університетів в розвиток суспільства – економічний, соціальний, культурний та інноваційний. У системах вищої освіти економічно розвинених країн відбуваються радикальні трансформації, пов'язані з вирішальним значенням університетів для інноваційного розвитку та економічного зростання. Двома основними завданнями кожного університету, безумовно, залишаються освіта і наука. Проте зростає усвідомлення того, що, крім школи і лабораторії, університети стають підприємствами з відповідними функціями в економіці і суспільстві. Вони починають позиціонуватися як двигуни регіонального розвитку, їм належить важливе місце в програмах економічного та інноваційного розвитку територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом розгорнуто цікаву наукову дискусію щодо формування університетів четвертого покоління та розширення їх функцій у 21 столітті.

Аналізу завдань університету в процесі стимулювання регіонального економічного розвитку присвячені роботи Р. Флоракса, а ролі університетів четвертого покоління у регіональному розвитку – Б. Зуті, М. Люковича, Х. Ецковича, Л. Лейдесдорфа. П. Маскел і Г. Торнквіст вивчають партнерство університетів, уряду і бізнесу у досягненні регіонального економічного розвитку; кількісному підрахунку внеску університетів у регіональний розвиток присвячені дослідження П. Пелленбарга, А. Валеро, Д. В. Рейена.

Дослідженню інноваційних аспектів розвитку вищої освіти, питанням кадрового забезпечення інноваційних процесів приділяли увагу у своїх працях О. Барабанова, Л. Весніна, І. Вотякова, О. Грішнова, О. Грудзинський, В. Зінов, В. Корсак, В. Куценко, Л. Семів, А. Скрипник, В. Плохій, С. Терєбова, В. Шейко, В. Шпільберг та ін.

Проте формування університетів третього та четвертого покоління та роль вищих навчальних закладів у стимулюванні розвитку економічної системи регіону українськими вченими розглядається досить обмежено.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження ролі університетів третього та четвертого покоління у стимулюванні розвитку регіональної економічної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роль університетів у економічному розвитку країни щодалі частіше розглядають аналітичні центри багатьох країн світу. Університети стають головними розробниками інновацій, забезпечують зайнятість, впливають на розвиток підприємництва в регіоні тощо. Дедалі більше уваги в світі приділяють ринку освітніх послуг, розглядаючи його і як значний експортний потенціал країни. Так, у США вища освіта – п'ята у грошовому обчисленні стаття експорту американської економіки; в Австралії освітня галузь третє найбільше джерело бюджетних надходжень в економіку країни; в Канаді міжнародна освіта визнана чільним фактором у створенні нових робочих місць та покращенні добробуту (уряд країни планує до 2022 р. удвічі збільшити кількість іноземних студентів – до 450 тис. осіб, що призведе до зростання витрат іноземних студентів у країні до 16,1 млрд. доларів і дозволить створити в Канаді щонайменше 86,5 тис. нових робочих місць) [1].

Реальність свідчить про зміну соціально-економічних цілей університету. Якщо університет першого покоління (1.0) – це тільки освітній інститут, то університет другого покоління (2.0) вже націлений на навчання та дослідження, а під університетом третього покоління (3.0) розуміють інтегроване освітнє, науково-дослідне та підприємницьке середовище. Поруч з його традиційними цілями виникає сфера економічної активності, в яку входять розробка і трансфер технологій, комерціалізація продуктів академічної науки і виведення їх на ринок, створення нових бізнес-проектів, управління інтелектуальною власністю з метою отримання прибутку. Сьогодні мова вже йде про університети четвертого покоління (див. табл. 1). І хоча точні характеристики університету 4.0 ще недостатньо досліджені, найсуттєвіша їх відмінність у наявності стратегічного підходу до власного розвитку і можливості активно формувати конкурентоспроможне регіональне середовище [2].

Таблиця 1

Характеристики чотирьох поколінь університетів

Характеристика	Університет першого покоління	Університет другого покоління	Університет третього покоління	Університет четвертого покоління
Мета діяльності	Навчання	Освіта і дослідження	Навчання, дослідження та комерціалізація знань	Навчання, дослідження + розробки + інновації, комерціалізація знань, активний розвиток економіки
Роль	Захисник правди	Пізнання природи	Створення академічної доданої вартості	Прискорювачі регіональної економіки, визначники стратегій розвитку
Випуск	Професіонали	Професіонали та науковці	Професіонали, науковці та підприємці	Професіонали, науковці, підприємці та конкурентоспроможна регіональна економіка
Мова	Латина	Національна	Англійська	Багатомовність (національна та англійська)
Управління	Ректор	Частково зайняті вчені	Професійні управлінці	Професійні управлінці та регіональні експерти

Джерело: [3]

Зростання впливу на регіональний розвиток можна очікувати вже від університетів третього покоління, оскільки саме тут важливими стають не тільки освіта і дослідження, а й використання знань. В результаті зв'язок між виробництвом та університетами поглиблюється, тому є можливість місцевого використання знань, створених в університетах. Це підвищує конкурентоспроможність підприємств і, як наслідок, регіону. Крім того, покращується і соціальне середовище університетів. Засноване на знаннях суспільство неминуче пов'язане з оцінкою людського капіталу, оскільки конкурентоспроможність економіки залежить від кількості і якості наявних людських ресурсів.

На думку Р. Флоракса можливі вісім напрямів впливу університету на регіон (див. табл. 2).

Таблиця 2

Регіональні ефекти діяльності університету

Вплив університету на регіональну:	Приклад
Демографічну підсистему	Зростання чисельності населення (зміна народжуваності і смертності), зміна структури населення і його мобільності
Економічну підсистему	Вплив на регіональну економіку, доходи бюджету, промислову структуру, ринок праці, мобільність робочої сили
Інфраструктуру	Вплив на ринок житла, транспортні, медичні послуги, сектор роздрібної торгівлі
Культуру	Збільшення пропозиції культурних послуг, вплив на культурний клімат
Привабливість	Вплив на імідж регіону, регіональну ідентичність
Освіту	Вплив на рівень освіченості, структуру та якість освіти в регіоні
Соціальну підсистему	Вплив на якість життя, місцевий спосіб життя
Політичну підсистему	Зміна політичної структури місцевих сил, розширення участі громадян, вдосконалення організації політичного процесу

Джерело: [4]

Зрозуміло, що виділені напрями не ізольовані один від одного, але мають різний ефект. Найсуттєвіше діяльність університету впливає на економічну підсистему, яка тісно пов'язана з демографічними змінами, інфраструктурою та іміджем регіону.

Економічний вплив вищого навчального закладу визначають як різницю між існуючим рівнем економічної активності в регіоні і тим рівнем, який міг бути, якби установи не існувало [3].

Розрізняють короткостроковий та довгостроковий вплив університетів на економіку регіону. Короткостроковим є вплив на попит місцевих підприємств, доходи і видатки місцевих домашніх господарств, а також послуги і доходи місцевих органів влади. Завдяки університетам на ринку праці з'являються молоді та висококваліфіковані випускники, які мають навички і здібності для відкриття нових підприємств. Вони можуть додатково залучати співробітників підприємства з-поза меж регіону, що призводить до створення додаткових робочих місць. Професори та дослідники університету проводять значну науково-дослідницьку діяльність.

Довгостроковим є вплив університету на кваліфікацію людського капіталу, залучення іноземного капіталу і робочої сили в безпосередній близькості від університету та кількість підприємств,

заснованих на університетських дослідженнях. Ці фактори можна розглядати як такі, що мають вторинний регіональний мультиплікативний ефект, оскільки вони поживають попит на місцеві товари та послуги [5].

Регіональні та місцеві ефекти університету можна спостерігати в багатьох областях за межами економіки. Як правило, у міжнародних дослідженнях оцінюється три типи економічного впливу університетів: прямий, непрямий та індукований [1].

Проте, на нашу думку, найбільш повна за характером впливу класифікація результатів діяльності університету на регіональному рівні має наступний вигляд [3]:

- прямий вплив: освітні послуги, надходження від наукової діяльності, робочі місця, створені завдяки інвестиціям і функціонуванню університету, оплата праці, придбання обладнання, товарів і послуг тощо;

- непрямий вплив: доходи та витрати учасників ланцюгів постачання університетів. За даними звітів американських університетів найбільший вплив вони здійснюють на доходи та розвиток закладів охорони здоров'я, ринку нерухомості, громадського харчування, торгівлі тощо [1];

- індукований вплив: доходи і зайнятість викликані мультиплікативним впливом доходів і витрат найманих працівників як власне університету, так і пов'язаних з ним компаній;

- каталітичний вплив: зростання продуктивності праці в регіоні, доходи і зайнятість в компаніях, які утворилися через університети, витрати суб'єктів, які прибувають в регіон дякуючи університету.

Аналіз економічного впливу університетів у різних країнах світу, проведений дослідниками Лондонської школи економіки та політичних наук, показав що 10%-ве збільшення числа університетів в регіоні проковує 0,4%-ве збільшення ВВП на душу населення. Крім того, 1%-ве збільшення кількості університетів приводить до 0,4%-вого збільшення кількості студентів на першому рівні вищої освіти [6].

За даними звіту «Вплив університетів на економіку Великобританії» (2014), кожен мільйон фунтів стерлінгів, згенерований у секторі вищої освіти, генерував 1,36 млн. фунтів стерлінгів у інших секторах економіки, пов'язаних із діяльністю університетів, а кожні 100 робочих місць в університетах – 117 робочих місць у інших секторах відповідно [1].

На сьогоднішній день такі нематеріальні активи, як знання або соціальний капітал, стають ключовими аспектами і рушіями економічного розвитку. «Вбудова» університету в місцеву економіку і суспільство є необхідною умовою успіху як для університету, так і для регіону. Знання стало основним активом виробництва, воно розглядається як новий двигун економічного розвитку, тому роль знань, інновацій, технологій і навчання необхідно переглянути. Результат буде залежати від готовності держави активно розвивати регіон, від готовності місцевої громади підвищувати привабливість регіону для життя та від готовності місцевої освітньої спільноти задовольняти попит на нові кадри. В таких умовах регіональні заклади вищої освіти (ЗВО) починають відігравати роль осередків не тільки освіти і культури, а й в цілому визначають рівень регіону. Такі ЗВО забезпечують приплив нових, в тому числі наукових, знань в регіон, культурний обмін із зовнішнім світом.

У цьому сенсі все більш актуальною стає проблема набору і відбору до університетів. Дуже важливим є питання балансу регіональних і столичних ЗВО. Порушення рівноваги у цьому балансі, відтік молоді з регіонів загрожуватиме економічній безпеці як закладу освіти, так і власне регіону.

Згідно дослідження аналітичного центру CEDOS «Рух абітурієнтів між областями України», яке було проведено за результатами вступної кампанії у 2017 році, у 15 областях України тих, хто залишився на навчання у регіоні, було більше половини випускників. Найбільше абітурієнтів залишилося у Харківській області, м. Києві та Київській області, Одеській, Львівській та Чернівецькій областях. У 9 регіонах кількість тих, хто залишився, становила менше 50% випускників, а у Кіровоградській області – навіть менше 30%. Тільки 5 областей України мають позитивне «сальдо» міжрегіональної міграції. А м. Київ, Київська та Харківська області прийняли на навчання в 20–30 разів більше студентів, ніж відправили до інших регіонів.

Покидають рідний регіон в першу чергу ті абітурієнти, які набрали високі бали ЗНО. Лише 7 регіонів прийняли на навчання більше 50% власних випускників, які отримали понад 180 балів з української мови: Харківська область, м. Київ та Київська область, Одеська, Львівська, Чернівецька, Дніпропетровська та Вінницька області. Із решти регіонів абітурієнти з високими балами мігрували до престижних вишів великих міст [7].

А здібності студента є ключовою проблемою університету, оскільки, згідно сучасних соціологічних досліджень, успішність університету на 40% залежить від якості студентів [8].

З 76181 українських випускників, які за даними ЮНЕСКО, виїхали на навчання за кордон [9], 35,5 тис. у 2017 році навчалися у Польщі. Серед цих студентів лише 7% мають твердий намір повернутися після навчання в Україну [10].

У 2017–2018 навчальному році з 264448 осіб, прийнятих на навчання до ЗВО III–IV рівнів акредитації [11], лише у м. Києві навчалися 69,5 тис. студентів, що складає більш як 26% від загальної кількості студентів України [12]. І, певно, так само не варто очікувати повернення всіх випускників престижних вишів великих міст додому. Як наслідок, якщо в цілому серед безробітних в країні майже 42% мають вищу освіту, то у таких містах, як Київ, Одеса, Харків, Львів, Суми, Дніпро, – 80–90%

безробітних з вищою освітою [13]. Таким чином, загроза деградації регіонів через відтік молоді постає дуже явно.

Висновки з проведеного дослідження. Важливо не забувати, що розвиток вищої освіти – це системне завдання, і вирішувати його слід на основі системних підходів. Виші повинні стати для регіону центрами науки, підготовки кадрів і соціокультурного розвитку території. Регіональна влада теж має бути зацікавлена у вирішенні цього завдання. Університет мусить стати драйвером розвитку для регіону, перетворитися в центр соціальних і технологічних інновацій. Йому не просто необхідно реагувати на зміни ринку праці, він сам повинен формувати цей ринок, розвиваючи і впроваджуючи нові технології як в економіці, так і в соціальній сфері. Сьогодні серед найактуальніших загальносвітових тенденцій створення та продаж університетами готових нових видів бізнесу або інноваційних компаній.

Зважаючи на те, що у регіоні, як правило, є ЗВО різних напрямків, можна створювати будь-які групи для вирішення конкретних завдань разом, долучаючи до роботи і НДІ. Це можуть бути професійні команди зі студентів різних ЗВО, які навіть курсові та дипломні роботи будуть писати не на абстрактні, а на реальні теми. Виконуючи цільові замовлення і студенти, і самі ЗВО зможуть заробити непогані гроші. Тоді стане можливим створення розумного, сучасного бізнесу.

Це зможе допомогти у створенні нових секторів регіональної економіки або покращенні діяльності існуючих (зважаючи на те, що університети відіграють важливу роль у підвищенні готовності створювати власні підприємства), підвищити якість послуг за рахунок надання консультацій або інших видів діяльності. Успішні університети можуть залучати до співпраці глобальні фірми, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності не лише регіону, а й країни в цілому. Зрештою, університет повинен зіграти свою роль в консолідації суспільства, сформувати новий комунікативний простір, налагодити зв'язок між різними поколіннями.

За таких умов можливим стане скорочення відтоку талановитої молоді з регіонів. Роботодавці та регіональна влада включаться в проведення освітніх програм, стануть замовниками як підготовки робочої сили, так і наукових досліджень. На базі вишів запускатимуться соціальні проекти, створюватимуться технопарки і бізнес-інкубатори. Це важливо і для технологічного, і для соціального підприємництва.

Бібліографічний список

1. Роль університетів в економічному розвитку міст, регіонів, країни. Звіт III Національного форуму «Бізнес і університети». URL: http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2015/12/forum_publ_all_bezpolos_print.pdf (дата звернення: 12.08.2018).

2. Zuti B., Lukovics M. "Fourth Generation" Universities and Regional Development. Paper No. 77460, posted 16 March 2017 06:09 UTC. URL: <https://mpr.a.ub.uni-muenchen.de/77460/MPPRA> (дата звернення: 12.08.2018).

3. Kotosz B., Gaunard-Anderson M., Lukovics M. The local economic impact of universities: an international comparative analysis. URL: <http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/7645/1/Kotosz-Gaunard%20Anderson-Lukovics-The%20local%20economic%20impact%20of%20universities-REDETE.pdf> (дата звернення: 12.08.2018).

4. Pellenbarg P.H. How to calculate the impact of a university on the regional economy. A case study of the University of Groningen, the Netherlands. URL: <https://www.rug.nl/staff/p.h.pellenbarg/artikelen/publicaties/13.%20how%20to%20calculate%20the%20impact%20of%20a%20university%20on%20the%20regional%20economy.pdf> (дата звернення: 12.08.2018).

5. Lukovics M., Zuti B. New Functions of Universities in Century XXI Towards "Fourth Generation" Universities. *Journal Transition Studies Review*. 2015. Vol. 22, no. 2. URL: <http://transitionacademiapress.org/jtsr/article/view/79> (дата звернення: 12.08.2018).

6. Valero A., Reenen J.V. The Economic Impact of Universities: Evidence from Across the Globe. URL: <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/dp1444.pdf> (дата звернення: 12.08.2018).

7. Рух абітурієнтів між областями України: результати опитування. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiia-abituriientiv-ukrainy> (дата звернення: 12.08.2018).

8. Аузан А.А. Миссия университета: взгляд экономиста. URL: https://vo.hse.ru/data/2014/02/14/1328212192/Auzan.indd_266.pdf (дата звернення: 12.08.2018).

9. Global Flow of Tertiary-Level Students. URL: <http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow> (дата звернення: 12.08.2018).

10. Повідомили, як ставляться поляки до українських студентів у Польщі. URL: <https://gazeta.ua/articles/edu-and-science/povidomili-yak-stavlyatsya-polyaki-do-ukrayinskih-studentiv-u-polschi/843364> (дата звернення: 12.08.2018).

11. Вища освіта в Україні у 2017 році. Статистичний збірник. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 12.08.2018).

12. Головне управління статистики у м. Києві. URL: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=532&lang=1> (дата звернення: 12.08.2018).

13. У великих містах кількість безробітних з вищою освітою перевищує 80% – Служба зайнятості. URL: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1720829-u-velikikh-mistakh-kilkist-bezrobotnikh-z-vischoyu-osvitoyu-perevischuye-80-sluzhba-zaunyatosti> (дата звернення: 12.08.2018).

References

1. *Rol universytetiv v ekonomichnomu rozvytku mist, rehioniv, krainy. Zvit III Natsionalnoho forumu «Biznes i universytety»* [The role of universities in the economic development of cities, regions, and countries. Report III of the National Forum "Business and Universities"], available at: http://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2015/12/forum_publ_all_bezpolos_print.pdf (access date August 12, 2018).
2. Zuti, B. and Lukovics, M. (2015), "Fourth Generation" Universities and Regional Development", Paper No. 77460, posted 16 March 2017 06:09 UTC, available at: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/77460/> (access date August 12, 2018).
3. Kotosz, B., Gaunard-Anderson, M. and Lukovics, M. (2015), "The local economic impact of universities: an international comparative analysis", available at: <http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/7645/1/Kotosz-Gaunard%20Anderson-Lukovics-The%20local%20economic%20impact%20of%20universities-REDETE.pdf> (access date August 12, 2018).
4. Pellenbarg, P.H. (2007), "How to calculate the impact of a university on the regional economy". A case study of the University of Groningen, the Netherlands, available at: <https://www.rug.nl/staff/p.h.pellenbarg/artikelen/publicaties/13.%20how%20to%20calculate%20the%20impac%20of%20a%20university%20on%20the%20regional%20economy.pdf> (access date August 12, 2018).
5. Lukovics, M. and Zuti, B. (2015), "New Functions of Universities in Century XXI Towards "Fourth Generation" Universities", *Journal Transition Studies Review*. Vol. 22, no. 2, available at: <http://transitionacademiapress.org/jtsr/article/view/79> (access date August 12, 2018).
6. Valero, A. and Reenen, J.V. (2018), "The Economic Impact of Universities: Evidence from Across the Globe", available at: <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/dp1444.pdf> (access date August 12, 2018).
7. Analitichnyi tsentr CEDOS (2017), *Rukh abiturientiv mizh oblastiamy Ukrainy: rezultaty opytuvannia* [The movement of entrants between the regions of Ukraine], available at: <https://cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiia-abiturientiv-ukrainy> (access date August 12, 2018).
8. Auzan, A.A. (2013), "University mission: the view of an economist", available at: https://vo.hse.ru/data/2014/02/14/1328212192/Auzan.indd_266.pdf (access date August 12, 2018).
9. UNESCO (2018), Global Flow of Tertiary-Level Students, available at: <http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow> (access date August 12, 2018).
10. *Povidomyly, yak stavliatsia poliaky do ukrainskykh studentiv u Polshchi* [It has been reported how Poles relate to Ukrainian students in Poland], available at: https://gazeta.ua/articles/edu-and-science/_povidomili-yak-stavlyatsya-polyaki-do-ukrayinskih-studentiv-u-polschi/843364 (access date August 12, 2018).
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018), *Vyshcha osvita v Ukraini u 2017 rotsi* [Higher education in Ukraine in 2017], *statystychnyi shchorichnyk* [Statistical Collection], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (access date August 12, 2018).
12. *Holovne upravlinnia statystyky u m. Kyievi* [The Main Department of Statistics in Kyiv], available at: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=532&lang=1> (access date August 12, 2018).
13. *U velykykh mistakh kilnist bezrobotnykh z vyshchoiu osvitoiu perevyshchuie 80% – Sluzhba zainiatosti* [In large cities, the number of unemployed with higher education exceeds 80% – Employment Service], available at: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1720829-u-velikikh-mistakh-kilkist-bezrobotnikh-z-vischoyu-osvitoyu-perevischuye-80-sluzhba-zaunyatosti> (access date August 12, 2018).

Сотула О.В. РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ У СТИМУЛЮВАННІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Мета. Дослідження ролі університетів третього та четвертого покоління у стимулюванні розвитку регіональної економічної системи.

Методика дослідження. Теоретичну та практичну базу дослідження сформували наукові доробки досліджень міжнародних організацій та провідних іноземних авторів з проблем формування університетів четвертого покоління та завдань університету в процесі стимулювання регіонального економічного розвитку. У процесі вирішення поставлених завдань використовувалися такі методи дослідження: систематизації та критичного аналізу (при вивченні класифікації результатів діяльності університету на регіональному рівні); компаративного аналізу та порівняння (при вивченні проблеми набору і відбору студентів до університетів та питання порушення балансу регіональних і столичних вузів); узагальнення та формалізації (при розробці рекомендацій для місцевої освітньої спільноти).

Результати. Резюмовано, що сьогодні мова йде про університети четвертого покоління, найсуттєвішою відмінністю яких є наявність стратегічного підходу до власного розвитку і можливості активно формувати конкурентоспроможне регіональне середовище. Обґрунтовано, що необхідно усунути ізоляцію вищих навчальних закладів від місцевої економіки, крім того, важливо також, щоб результати досліджень були корисні місцевій економіці. Визначено, що університети стають центрами розвитку суспільства і економіки, створюють нові технології, нові сектори науки і економіки, формують середовище навколо себе.

Наукова новизна. Надано авторське бачення механізмів посилення ролі університетів у консолідації суспільства, формування нового регіонального простору, і, як наслідок, скорочення відтоку талановитої молоді з регіонів.

Практична значущість. Впровадження рекомендацій, розроблених для місцевої освітньої, адміністративної та політичної спільноти сприятиме формуванню в регіонах університетів – драйверів економічного розвитку, посилить конкурентоспроможність самого університету, регіону й країни в цілому, дозволить скоротити відтік талановитої молоді, що забезпечить економічну безпеку як вишу, так і регіону.

Ключові слова: університети четвертого покоління, регіональні ефекти діяльності університету.

Sotula O.V. THE ROLE OF UNIVERSITIES IN IMPROVING REGIONAL DEVELOPMENT

Purpose. The aim of the article is investigation of the role of universities of the third and fourth generations in stimulating the development of the regional economic system.

Methodology of research. The theoretical and practical research base has formed scientific developments of researches of international organizations and leading foreign authors on the problems of formation of fourth generation universities and the tasks of the University in the process of stimulating regional economic development. The following research methods are used in the process of solving the tasks: systematization and critical analysis (in the study of the classification of the results of the University's activities at the regional level); comparative analysis and comparison (in studying the problem of recruiting and selecting students for universities and the issue of balancing regional and metropolitan high schools); generalization and formalization (when developing recommendations for the local educational community).

Findings. It is summarized that today we are talking about universities of the fourth generation, the most important difference being the presence of a strategic approach to their own development and the ability to actively form a competitive regional environment. It is substantiated that it is necessary to eliminate the isolation of higher education institutions from the local economy; in addition, it is also important that the results of research be useful to the local economy. It is determined that universities become centers for the development of society and economy, create new technologies, new sectors of science and economics, and form the environment around them.

Originality. The author's vision of mechanisms to strengthen the role of universities in consolidating society is proposed, the formation of a new regional space, and, as a consequence, reducing the outflow of talented youth from the regions.

Practical value. The implementation of the recommendations developed for the local educational, administrative and political community will contribute to the formation of universities in the regions as drivers of economic development, increase the competitiveness of the university itself, the region and the country as a whole, and will reduce the outflow of talented young people, which will ensure economic security both higher and the region.

Key words: fourth generation universities, regional effects of university activity.

Сотула О.В. РОЛЬ УНИВЕРСИТЕТОВ В СТИМУЛИРОВАНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

Цель. Исследовать роль университетов третьего и четвертого поколения в стимулировании развития региональной экономической системы.

Методика исследования. Теоретическую и практическую базу исследования сформировали научные труды международных организаций и ведущих иностранных авторов по проблемам формирования университетов четвертого поколения и задач университетов в процессе стимулирования регионального экономического развития. В процессе решения поставленных задач использовались следующие методы: систематизации и критического анализа (при изучении классификации результатов деятельности университета на региональном уровне) сравнительного анализа (при изучении проблемы набора и отбора студентов в университеты и вопроса нарушения баланса региональных и столичных вузов) обобщение и формализация (при разработке рекомендаций для местного образовательного сообщества).

Результаты. Резюмировано, что сегодня речь идет об университетах четвертого поколения, существенным отличием которых является наличие стратегического подхода к собственному развитию и возможности активно формировать конкурентоспособную региональную среду. Обосновано, что необходимо устранить изоляцию высших учебных заведений от местной экономики, кроме того, важно, чтобы результаты исследований были полезны местной экономике. Определено, что университеты становятся центрами развития общества и экономики, создают новые технологии, новые сектора науки и экономики, формируют среду вокруг себя.

Научная новизна. Предоставлено авторское видение механизмов усиления роли университетов в консолидации общества, формирования нового регионального пространства, и, как следствие, сокращение оттока талантливой молодежи из регионов.

Практическая значимость. Внедрение рекомендаций, разработанных для местного образовательного, административного и политического сообществ будет способствовать формированию в регионах университетов - драйверов экономического развития, усилит конкурентоспособность самого университета, региона и страны в целом, позволит сократить отток талантливой молодежи, что обеспечит экономическую безопасность как заведения высшего образования, так и региона.

Ключевые слова: университеты четвертого поколения, региональные эффекты деятельности университета.